Gürcüstan Prezidentinin sabiq müşaviri:
"Vaşinqton razılaşması iqtisadi artım üçün yeni imkanlar yaradır"

AZƏRTAC gürcü diplomatı, beynəlxalq münasibətlər və regional təhlükəsizlik üzrə ekspert, Gürcüstan Prezidentinin diplomatik protokol xidmətinin keçmiş rəhbəri, Gürcüstanın Azərbaycandakı səfirliyinin konsulluq xidmətinin keçmiş rəhbəri, Beynəlxalq Siyasi İqtisadiyyat üzrə Avropa Mərkəzinin (ECİPE) baş elmi işçisi, Gürcüstan Prezidentinin xarici siyasət məsələləri üzrə keçmiş müşaviri Tengiz Pxaladze ilə müsahibəni təqdim edir.

- Vaşinqton sammitində əldə olunan razılaşmalar bölgədə əməkdaşlığın və sabitliyin möhkəmlənməsi baxımından hansı əhəmiyyətə malikdir?

- Bu razılaşmalar bütün region üçün strateji əhəmiyyət daşıyır. Gördüyümüz aktivləşmə administrasiyanın dəyişməsindən və yeni prezident Trampın vəzifəyə başlamasından sonra baş verdi. Bu dövrdə Azərbaycan ilə ABŞ arasında əlaqələrin intensivləşməsi tamamlandı ki, bunu konkret diplomatik addımlar və tanış olduğumuz praktik nümunələrdən görmək mümkündür. İki ölkə arasındakı ünsiyyət həqiqətən intensiv idi və bugünkü vəziyyət təsadüfi deyil. Vaşinqton sammitindəki razılaşmalar həm Azərbaycanın, həm də ABŞ administrasiyasının çox ciddi, strateji planlaşdırılmış və məqsədyönlü fəaliyyətinin nəticəsidir.

- Rusiyanın regiondakı rolunun dəyişməsi Cənubi Qafqazın dinamikasına necə təsir göstərir və bu, region ölkələri üçün iqtisadi və diplomatik baxımdan hansı yeni imkanlar açır?

- Keçmiş strategiyalardan danışsaq, Rusiya təsirini əsasən böhranların idarə olunması üzərindən qoruyub saxlayırdı; bu, Qarabağ məsələləri və Gürcüstandakı regional gərginliklərdə özünü göstərirdi. Beləcə, Moskva həm əhəmiyyətli oyunçu kimi qalır, həm də dialoq və danışıqlar üçün əlverişli şərait yaradırdı. Eyni zamanda region ölkələri - Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstan - diplomatik və iqtisadi imkanlarını genişləndirməyə çalışır, xarici tərəfdaşlarla yeni əməkdaşlıq formalarını aktiv şəkildə axtarırdılar. Məsələn, ənənəvi olaraq Rusiyanın strateji tərəfdaşı hesab olunan Ermənistan xarici əlaqələrini şaxələndirməyə başlayaraq digər ölkələr və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığı inkişaf etdirirdi.

Azərbaycan üçün də oxşar dinamika müşahidə olunur. Rusiya İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra ilk razılaşmalarda iştirakı nəzərə alaraq, regionda müsbət təsirini gücləndirmək imkanlarını dəyərləndirə bilərdi. Eyni zamanda region ölkələri iqtisadi əməkdaşlıq, investisiya layihələri və nəqliyyat dəhlizlərini fəal şəkildə inkişaf etdirir, bu da çoxvektorlu qarşılıqlı əlaqələr üçün əlavə platforma yaradır. Beləliklə, Rusiyanın regiondakı rolunun dəyişməsi Cənubi Qafqazda əməkdaşlıq və davamlı inkişaf üçün yeni imkanlar açır, həm iqtisadi sahədə, həm də beynəlxalq tərəfdaşlıqların genişlənməsində yeni perspektivlər təqdim edir.

- Cari regional dinamika çərçivəsində Gürcüstan üçün xarici siyasət və iqtisadi sahədə hansı imkanlar açılır?

- Gürcüstan üçün vəziyyət hələ də mürəkkəbdir, lakin eyni zamanda xarici siyasət və iqtisadi əlaqələri gücləndirmək üçün yeni imkanlar yaradır. Gürcüstan-ABŞ və Gürcüstan-Avropa münasibətləri aktiv şəkildə yenidən nəzərdən keçirilir ki, bu da yeni təşəbbüslər üçün fürsət yaradır. Qonşular və beynəlxalq tərəfdaşlarla əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi Gürcüstana yeni imkanları daha səmərəli şəkildə istifadə etməyə və potensial riskləri azaltmağa kömək edir.

- Beynəlxalq tərəfdaşlıq kontekstində İranın logistika və enerji layihələrinin genişlənməsi, xüsusilə Gürcüstan-Azərbaycan əməkdaşlığı üçün hansı yeni imkanlar açır?

- Vaşinqton sammitindən sonra İranın reaksiyasına diqqət yetirmək çox vacibdir. Artıq görürük ki, İran tərəfi Zəngəzur dəhlizi təşəbbüsünü müsbət qiymətləndirir və bu, regional nəqliyyat və iqtisadi əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar açır. Bu kontekstdə İran qonşularla, o cümlədən Azərbaycan və Gürcüstanla logistika və enerji sahəsində əməkdaşlıq perspektivlərini aktiv şəkildə nəzərdən keçirir ki, bu da nəqliyyat dəhlizləri və infrastruktur layihələrinin inkişafına töhfə verə bilər. Qeyri-geosiyasi dinamikanı nəzərdən keçirəndə Vaşinqtonda imzalanmış üçtərəfli deklarasiya əməkdaşlıq üçün yeni şərait yaradır. Bu, ABŞ və Avropa da daxil olmaqla beynəlxalq tərəfdaşların daha fəal iştirakına imkan açır, regionda diplomatik mövcudluğu və praktik qarşılıqlı əlaqələri gücləndirir. Nəticədə Cənubi Qafqazda iqtisadi artım, investisiyalar və dayanıqlı infrastrukturun inkişafı üçün yeni imkanlar yaranır.

- Çin və Hindistanın təşəbbüslərinin aktivləşməsi Gürcüstan və Cənubi Qafqaz üçün iqtisadi inkişaf və regional əməkdaşlıq baxımından hansı yeni imkanlar açır?

- Çin və Hindistan regionun ənənəvi oyunçularından fərqli məntiqlə addım atırlar. Onların yanaşması uzunmüddətli iqtisadi əməkdaşlıq, infrastruktur investisiyaları və ticarətin inkişafı üzərində qurulub. Doğru strategiya tətbiq olunduqda, bu, mövcud layihələrə əlavə olaraq nəqliyyat dəhlizlərinin, enerji şəbəkələrinin və birgə investisiya layihələrinin inkişafı üçün yeni imkanlar yarada bilər. Cənubi Qafqaz müxtəlif iqtisadi və geosiyasi mərkəzlərin əməkdaşlıq etdiyi, layihələrin bir-birini tamamladığı bir məkan kimi formalaşa bilər. Əsas şərt isə region ölkələri ilə onların beynəlxalq tərəfdaşları arasında şəffaf koordinasiyadır ki, bu da iqtisadi potensialı maksimum dərəcədə istifadə etməyə və regionun dayanıqlı inkişafını gücləndirməyə imkan verir.

- Regiondakı dinamika və iqtisadi dəyişikliklər fonunda, ölkələrimiz Orta dəhliz və Zəngəzur dəhlizi kimi əsas nəqliyyat marşrutlarının təhlükəsizliyini və sabitliyini necə təmin edə bilərlər?

- Buradakı əsas vəzifə riskləri maksimum yumşaltmaq üçün əlaqələndirilmiş addımların atılmasıdır. Nəqliyyat dəhlizlərinin effektiv qorunması, xüsusilə regionun mürəkkəb infrastrukturunu və qonşu təsirlərini nəzərə alsaq, bu, yalnız bir ölkənin imkanları ilə mümkün deyil. Buna görə də, Cənubi Qafqaz ölkələri ilə sinxronlaşdırılmış siyasət, eyni zamanda, beynəlxalq tərəfdaşlarla sıx koordinasiya həlledici əhəmiyyət daşıyır. Bu yanaşma marşrutların təhlükəsizliyini artırmaqla yanaşı, regionun iqtisadi potensialını möhkəmləndirir, nəqliyyat, logistika və əlaqədar sahələrə investisiyaları stimullaşdırır.

- Ermənistanın daha çox müstəqillik əldə etməyə çalışdığı indiki şəraitdə, Gürcüstan İrəvanla səmərəli əməkdaşlığı necə qura və regional əlaqələri necə gücləndirə bilər?

- Biz Cənubi Qafqazın bütün ölkələrini birləşdirən əməkdaşlıq məkanına çevrilə biləcəyi unikal bir mərhələyə yaxınlaşırıq. Əgər Gürcüstan və Azərbaycanın strateji tərəfdaşlığı Ermənistanı da nəzərə alaraq genişlənsə, bu, regionun iqtisadi və infrastruktur imkanlarının əhəmiyyətli dərəcədə artırar. Burada təkcə ikitərəfli münasibətlər deyil, həm də çoxtərəfli əməkdaşlıq mexanizmlərinin qurulması vacibdir. Ölkələrin bir-birini iri layihələrin reallaşdırılmasında dəstəkləməsi və inkişafın qarşısında duran maneələri birlikdə aradan qaldırması, regional əməkdaşlığı daha da möhkəmləndirə bilər.

- ABŞ və Çinin Cənubi Qafqaza artan marağı şəraitində region ölkələri bu diqqətdən necə faydalana və onu əməkdaşlıqla iqtisadi inkişaf üçün real imkana çevirə bilər?

- Qlobal güclər arasında rəqabət qaçılmazdır, lakin düzgün strategiya qurulduğu halda bu rəqabət əməkdaşlığa təkan verə bilər. Əgər Cənubi Qafqaz ölkələri milli maraqlarını əsas götürərək balanslı siyasət aparsalar və koordinasiyalı şəkildə hərəkət etsələr, ABŞ və Çinlə əməkdaşlıq regional inkişaf üçün mühüm imkanlar aça bilər. Azərbaycan və Gürcüstanın nəqliyyat, enerji və investisiya layihələrinə inteqrasiya potensialı kifayət qədər böyükdür. Əsas məsələ bütün tərəflərlə açıq dialoq aparmaq, yeni təşəbbüslərə dəstək vermək və maraqları düzgün şəkildə tarazlaşdırmaqdır. Bu yanaşma həm iqtisadi yüksəlişə, həm də regionda sabitliyin möhkəmlənməsinə xidmət edə bilər.

- ABŞ və Avropa İttifaqının vasitəçiliyi ilə irəli sürülən yeni sülhməramlı təşəbbüslər Cənubi Qafqazda regional sabitlik və iqtisadi inkişaf üçün hansı perspektivlər açır?

- Bu gün regional sabitliyin möhkəmlənməsi üçün yaxşı imkanlar yaranır. Təbii ki, balanslı və dayanıqlı qərarlar formalaşdırmaq üçün bütün qonşu ölkələrin maraqları və potensial xarici təsirlər nəzərə alınmalıdır. Regionun tarixi göstərir ki, diqqətli yanaşma və Cənubi Qafqaz ölkələri ilə beynəlxalq tərəfdaşlar arasında düşünülmüş koordinasiya böyük əhəmiyyət daşıyır. Belə yanaşma şəraitində sülhməramlı təşəbbüslər iqtisadi artıma, infrastrukturun inkişafına və ölkələr arasında etimadın möhkəmlənməsinə real töhfə verə bilər.

Azərbaycan.- 2025.- 28 avqust, №181.- S.8.